

DEBRECZENI ELLENŐR.

Politikai, közgazdasági s társadalmi lap.

A SZABADELVŐPART KOZLONYE

Megjelen hetenkint ötször, u. m. Hétfőn, Kedden, Szerdán, Csütörtökön és Szombaton.

Előfizetési feltételek:

helyben hához hordva vagy vidékre postán küldve. Egész évre 10 fr. Félévre 5 fr. Negyedévre 2 fr. 50 kr. Egy hónapra 1 fr. Előfizetheti helyben a kiadóhivatalban, Kutasi Imre nyomdájában, aztán Telegdy K. Lajos és ifj. Csáthy Károly könyvkereskedéseiben, vidéken a postahivataloknál.

Hirdetési díj:

öt háshoz petitor 5 krajczár. Nagyobb terjedelmű és többnapos hirdetéseknek külön megállapításra van szükség. Minden hirdetés után 30 kr. Nyitási költségek minden sorra 20 kr. A hirdetéseknek valaminek a nyitási költségekkel együtt a kiadói irodában vétetnek fel. Az előfizetési és hirdetési pénsek a kiadóhivatalba, a lap szellemi részének tartozó költségeinek a szerkesztőség irodába címezendők, s egyúttal június 1-ig 1704. szám alatt

Előfizetési felhívás

„Debreczeni Ellenőr“

hetenkint ötször megjelenő politikai lapra.

Az alföldi magyarság legjelentékenyebb városának közlönye lapunk s egy nagyfontosságú vidék érdekeit képviseli. Mint ilyen teljes erejéből igyekszik méltó helyet foglalni el a magyar hírlapirodalom terén, elfogulatlan s mindig csak az igazságot kereső irányra, meggyőződésének komolysága s azon higgadt hang által, mely minden sorát átlengeti.

Az igaz szabadság s a józan haladás zászlaját követi lapunk, kerltve minden szélsőséget, mely okatlan utakra ragad s türelmetlen siettetésével kockára veti a magyar nemzet létét. Nem vakítjuk csalóka, szemképráztató képekkel a tömegeket, hanem a becstelens munkát és igyekezet, a megfontolás és mérséklet, a béke és egyetértés politikáját hirdetjük mind kifelé, mind befelé. Öszinte, tiszta magyar politika ez, mely békés uton törekszik a nemzet szellemi és anyagi erejének kifejtésére s az alkotmányos intézmények szilárdítására.

Ez szolgál vezérelvül lapunk politikai irányára nézve. De a mi meggyőződésünk, hogy ama cél, a magyar nemzet szellemi és anyagi fölvirágzása nem csupán a politikai tuskától, hanem még inkább függ a társadalmi téren kifejtett erőfeszítéstől, a tudomány, irodalom, művészet, ipar, földművelés, népnevelés stb. fölkarolásától. Lapunk, a mennyire tere megengedi, kiterjeszti figyelmét mindezekre s hű és megismerősen kifejezője akar lenni ép úgy az ország, mint kiválóan Debreczen és vidéke minden fontosabb mozzanatának a közügyek terén.

Azon igyekszünk, hogy tiszta tájékozást adjunk olvasóinknak mindenről s az olvasó fölaltalja lapunkban mindazt, a mi akár a belső, akár a külső eseményei közül érdekelheti. Összekötéseinknél fogva képesek vagyunk a nevezetesebb dolgokat gyakran már a budapesti lapokkal egyidejűleg hozni. Nélkülözhetetlen akarjuk tenni ily módon legalább olvasóink egy részének a nagy lapok járatását, melyek a „Debreczeni Ellenőr“-nél készerte, sőt még készre is drágábbak.

Tudósításaink mindig gyorsak és pontosak, ezikkeink mindenre kiterjedők, tárczarovatunk érdekes és változatos. Nem adunk egész éven át elnyúló hosszú regényt, hanem rövid érdekfeszítő elbeszéléseket, történelmi s egyéb ismeretterjesztő vagy mulattató ezikkeket s mindig igyekszünk megtartani azon irodalmi színvonalat, mely a művelt közönség igényeinek megfelel s melyen alul hatásvadászat kedvéért soha sem szállunk.

Előfizetési árak egy helyben, mint vidékre: Júli - december fél évre 5 frt. Júli - szeptember negyed évre 2 frt 50 kr.

Előfizetheti helyben a kiadóhivatal Kutasi Imre könyvnyomdájában, — továbbá Telegdy K. Lajos és ifj. Csáthy Károly könyvkereskedésében s vidéken postautalványval minden postahivatalnál.

A „Debreczeni Ellenőr“ szerkesztősége és kiadóhivatala.

Debreczen, július 1.

Berlinben még nem végezték be tanácskozásait a diplomaták. Még most sem tudjuk bizonyosan, mily alakban fogják tudatni a török portával Európa határozatát, valamint nem tudjuk a további következő lépéseket sem azon esetre, ha a porta tisztelettel félre teszi Európa határozatát. Jó tanács lesz-e az vagy parancs, a mivel a szultánnak szolgálnak? S minemű eszközöket fognak alkalmazni, hogy a török államférfiak furfangos huzóhalasztó manővereinek elejét vegyék?

Nagy mesterek a politikában a konstantinápolyi effendik, sohasem mondanak határozottan sem igent, sem nemet, csak csúrik-csavarják a dolgot, a meddig lehet. A mindentől szorongatott azt hiszi, hogy már azzal is so-

kat nyert, ha pár percig hátráltathatja a fenyegető katasztrófát. Talán azalatt módját találja, hogyzen lehet pár percig ismét föltartóztatni azt.

Hogy az európai hatalmak nehezen fognak a pusztá jótanácsnál megmaradni azon esetben, ha a jótanács nem mutatkoznék elég hatályosnak, azt gondolhatni; de hogy a pressió azon eszközei, melyeket netán alkalmazni jónak látnak, nem fognak-e messzebb menő eredményeket vonni magok után, mint a milyeneket egyelőre Európá diplomatái óhajtanak, azt még most ki nem számíthatni.

A görögöknek nyújtott pártfogás biztató jelül szolgálhat másoknak is és a haldokló oroszánynon még a számár is rug egyet. A gyáva bolgár vérszemmet kap s azt hiszi, hogy elérkezett a

A „Debreczeni Ellenőr“ tárczája

A HOLTAK TITKA.

— Elbeszélés. — VÉRTESI ARNOLDTÓL.

I. Ejjeli ut.

1867. szeptember 20-án késő estig vártam egyik jó ismerősöm Héthársy Endre megérkezésére. Nagyon fontos és halasztást nem tűrő dolga lett volna nálam. Egy szék birtok volt falunkban eladó s arra akudozott már egy hónap óta. A tulajdonos aránylag olcsó árt szabott, de rögtön készpénz fizetést kívánt. Kár lett volna e birtokot elszalasztani oly embernek, mint Héthársy, a ki készpénzzel rendelkezik. Ő maga is így vélekedett s mint nekem írta, különösen neje végett óhajta megvenni, a ki a mi vidékünkön való.

En jól ismertem nejét még mint kis leányt; sokszor játszottam, tréfáltam vele s nem egyszer gyönyörködtem talpraesett feleleteiben és vidám dalolásaiban. Mindig jökevény volt s szép csendő hangja messze kihallatszott. Megálltunk néha a kert végében, úgy hallgatunk. Atya az öreg ur mosolygott; tettszert neki, hogy kis leányát bántják. Gondolom, a kis Nellike is észrevette már, ámbar csak 13 éves volt, mikor atyjával elköltöztek

tőlünk. Gömörbe mentek aztán lakni s én nem láttam őket többé. Csak azt hallottam, hogy Kornéliából nagyon szép leány lett s most is olyan vig és pajos mint gyermekkorában. Későbbben aztan hallottam, hogy férjhezment Héthársyhoz.

— Lám, lám — mondták az emberek, milyen jó partiere tett szert... gazdag ember... előkelő család... Nem tudom, melyik beszélhetett nagyobb szerencséről: a nő-e vagy a férj? Ismertem Héthársyt is. Nagyon derék becsületes ember volt, de nem valami nagyon fiatal s nem is nagyon szép, a mi fiatal leányoknál, akármit mondjunk is, mégis csak nyom valamit a latban.

En nem láttam Kornéliát tizenhárom éves kora óta, hanem örömet emlékeztem rá s nagyon szívesen magamra vállaltam a közbenjárást, mikor Héthársy azt írta, hogy neje kedvéért szeretné Baghy Kálmán eladó birtokát megvenni. Szép kis nászajándék így a mézesheket után, valami 800 hold. Aig volt még ötödik hónapja, hogy az esküvőt megtartották.

Nos megiehet, gondoltam magamban, hogy neje is elkiséri ide; ilyen fiatal házassoknál egyáltalán nem volna az rendkívüli dolog. S megvallom, örültem neki és egy pár napig olyan szoktiam édes érzéssel vártam a szép nő eljövételét. Egyikünk sem ment teljesen az apró emberi gyarlóságoktól s végre talán nem is olyan nagy vétek, ha az ember szívesebben látja valamelyik jó barátjának a feleségét, mint épen magát e jó barátját,

ketté szakított Bulgária egyesítésének az ideje. Keleti-Rumélia ugyis csak névleg áll a szultán uralma alatt, a valóságban nincs ott a szultánnak egy másképnyi hatalma sem, török katonaságnak se híre se hamva az egész tartományban, a török zászlót kifizni sem merik. Elvesztett terület már a portára nézve.

Es így szorul mindegyre szűkebb határok közé az európai török birodalom. Osztódik előddének a byzanci császárságnak sorsában; maholnap csak Konstantinápoly s közvetlen környéke marad még a törökök kezében. Föltartóztathatlan marad a végzet. A rab népek felszabadultak s kiszorítják régi urukat. A muzulmán faj veszendőben van Európában. A félhold, mely győzelmesen terjeszkedett csaknem Bécs kapujáig, szörnyen megfogyatkozott már s nemsokára végkép elfogy, csak odát Ázsiában fog még bágyadtan világitni.

Szomorú sorsa azon népnek, mely egyedül harci vitézségében kereste főállásának alapját s nagy tanulság nekünk. A középkor századaiban a kard fenntarhatta a hódító nép hatalmát a leigázott idegen fajok felett; ma már csak a magasabb műveltség, a szellemi fölény tarthatja fenn azt s csak úgy, ha az uralkodó faj hatalma a jog és méltányosság korlátai közt marad.

A mi helyzetünk sok tekintetben hasonlít a török nép helyzetéhez. Mi is a kisebbséget képezzük még mai nap is ez ország lakossága közt; de nyelvünk évről évre terjed, nemzetiségünk óriási léptekkel gyarapodik s a mit a kard nem birt eszközölni hazánk történelmének legfényesebb korszakában sem, kulturánk végrehajtja azt most: beolvasszja az idegen fajokat közzénk.

Es ha isten úgy segít, néhány nemzedék múlva büszkén mutathatnak unokáink a nagy, erős nemzetre, mely ezt a földet lakja a Kárpátoktól az Adriáig. Akkor lesz csak igazán Magyarország, olyan Magyarország, mely fölemelheti szavát és szavának súlya lesz Európa népei közt.

Ezért itörünk mi minden olynemű politikai törekvéstől, mely a magyar nemzet békés kifejlését megzavarja s gátakat gördít útjába. Ezért kell nekünk Auszria barátsága, hogy ithon szabadon mozoghassunk. S büns könnyelműséget követ el saját hazája ellen, a ki ábrándképek után nyargalva, nem akarja bevárni az időt s kész kockázra venni a magyar nemzet jövőjét, életét.

A magyar aranyjárdék emelkedése.

A magyar aranyjárdék ismét főszerpep játszik, mert két nap óta Párisban újra kedvező a hangulat és papir iránt és e hangulat a pesti és bécsi tőzsdén is kifejezést nyert. Tőzsdéi körökben különben azt hiszik, hogy a járdékpiacon nemcsak a magyar, hanem az osztrák aranyjárdék is javulni fog. Ez álli-

tást azzal indokolják, hogy a júliusi szelvény nagy tökétt tesz folyóvá és ez befektetésre és nem üzérkedésre fog fordítani.

A budapest-zimonyi vasut.

A közlekedési miniszteriumban minden szükséges előkészületek megtételtek, hogy a budapest-zimonyi vasut jelentékenyebb építkezései és műtárgyai, a legközelebb megszávozott törvényjavaslat értelmében mielőbb megkezdessenek.

A Verhovay-Majthényi párbajúgy.

— Törvényszéki tárgyalás. —

Budapest, június 30.

A budavári „Fortuna“-ban ma nagyszámú közönség gyűlt össze a Verhovay-Majthényi párbajúgy végtárgyalására. A tárgyalási terembe a belépés csak belépi jezy mellett engedtetett meg, s egy a haligtóság, mint a hírlapírók részére fenntartott helyek hamar megteltek.

A törvényszék fél 10 órakor lépett a tárgyalási terembe; tagjai voltak: elnök dr. Laszy, szavazóbírák Nedeczky és Papp Lajos, jegyző Jánoky, ügyész Selye.

A felek részéről megjelentek: Verhovay Gyula, Komjáthy Béla, br. Mednyánszky Árpád ügyvéd dr. Füzesséry Géza és Szalay László ügyvéd (Kaposvárról); továbbá Beniczky Gábor, dr. Csillag Zsigmond és dr. Farkas László orvosok, mint tanúk.

Elnök a tárgyalást megnyitván, előadja, hogy br. Majthényi Izidor a közvetlen tárgyalás ellen felebbezést jelentett be, mely a törvényszék által visszautasított. Majthényi ezen visszautasító végzés ellen ugyancsak felebbezést jelentett be, mely elfogadtatott, azonban oly módon, hogy az csupán a fenforog párbajúgyban hozandó ítélettel kapcsolatban fog a felebbő bírósághoz felterjesztetni.

Ezek előterjesztése után elnök jelenti továbbá, hogy br. Majthényi Izidor ma egy kérvényt nyújtott be a törvényszéknek, melyben tudatja, hogy egészségi állapota helyreállítása végett a fővárosból hirtelen távoznia kellvén, kéri a törvényszéket, hogy a tárgyalást elnapojni s az új tárgyalást július hó 8 vagy 10 ére kitűzni sziveskedjék.

Selyey kir. ügyész, habár vádlott elmaradását kellőleg indokolta nem tartja, mint hogy azonban a beidézetek közül többen, kiknek szabályszerű megidézése ez idő szerint meg nem állapítható, hiányoznak, a tárgyalás elnapolását indítványozza.

Ehhez képest a törvényszék a tárgyalást elnapolja s ujabbi határidőül f. évi júl. hó 10-két tűzi ki.

Külföld.

A porta válasza Montenegró jegyzékére.

Biztosnak mondják, hogy a nagykövetség jun. 28-án tárgyalta ama jegyzéket, melyben a porta a Montenegróra vonatkozó kérdésre válaszolt. Abban állapodtak meg, hogy a jegyzékre azt fogják válaszolni: miután a Montenegrónak az áprilisi konventió alapján átengedett terület utoljára megszállása abban az alakban, a mint azt a porta indítványozza, bizonytalan időt vesz igénybe, a nagy követség azt javasolja a portának, hogy az áprilisi egyezség végrehajtásának kárpótjául, Dulcigno kikötője s annak a Skutari tó és a Bojana folyó torkolata közt fekvő területe engedtesse át Montenegrónak.

A berlini konferentia.

A francia nagykövét által tervezett végleges javaslat a konferentia által elfogadtatott és a határvonal meg lett állapítva. A Görögország által elváltat adósságl

quotára nézve a lakosság száma fog mértékül szolgálni. Az összegek megállapítását későbbre halasztották. Görögország tartozik az átveendő területen levő császári török várakért és jószágokért Törökországnak megfelelő pénzkárpótást nyújtani. Az egyházi jószágokra és a mohamedánok tulajdonára nézve külön eljárás fognak megállapítani. A válsafelekezetek tiszteltben tartását a görög alkotmány is biztosítja.

Ausztria-Magyarország és Németország a konferentia bezárása után háttérbe vonulnak s a konferentia határozatainak végrehajtására czélzó javaslatok ajánlását a nyugati hatalmaknak engedik át. Ausztria-Magyarország csak a közvetítésre szorítkozik, hogy minden háborus bonyodalom kikerültesse.

Gladstone fontos indítványa.

Az angol képviselőház mai ülésében Gladstone indítványozta, hogy a parlament minden tagja, a ki eskü helyett nyilatkozatot óhaj: tenni, daczára a június 22-ki határozati javaslatnak, nyilatkozatot tessen az eskü helyett.

A belga király és a vatikan.

A külügyminiszter tudatta a pápai követtel, hogy a belga király megszakítja diplomatiai összeköttetését a vatikánal, s egyúttal az oitani követséget felszaltja.

A szerzetek elleni rendelet végrehajtása.

Franziska hírlapok jelentik, hogy a szerzetesek be fogják zárni épületeik kapuit, hogy a rendőrgyökök kényszerítve legyenek, a kapukat sőt az egyes czelak ajtáit betörni. A jezsuiták elleni rendeletet már kezdik végrehajtani; a többi felhatalmazással nem bíró szerzet halasztást nyert. Az első pecs tet rue de sevresben levő jezsuita kápolnára tettek. Két rendőrbiztos jelent meg a jezsuiták zárdájában s elrendelték annak kiüzetését miáltal az utcán közel 500 emberből álló tömeg egy része a szabadságot, a másik része a köztársaságot és a szerzetek ellen kibocsátott rendeleteket éllette. A jezsuiták, kisérve a szenátorok és képviselők által, reggel 6 órakor távoztak el a zárdából. Az utcán összegyűlt néptömeg az áldást kérte tőlük.

Magyar találmány Ausztráliában.

Az Ausztráliában Sydneyben legutóbb tartott nemzetközi világkiállításon egy magyar szakferfu találmánya a mászaki osztályban nagy feltűnést keltett és második díjjal lón kitüntetve.

A feitaláló, Popovics Lászlár, a magyar söt talán az egész moaortika vaspályatisztviselői kar legregőbb és egyik legtevékenyebb tagja, igazi Nesztora. Ő volt az, a ki 1844-ben a szolnok-czeglédi vonal kiépítésénél az első főnyomott tette. Azóta szakadatlanul részt tisztviselője az osztrák államasvutnak, részint az építésekénél, részint a rondes forgalmánál s jelenleg a marheggi állomás főnöke.

Popovics már évekket ezeltött egy igen szellemesen kidolgozott szetszedhető és szállítható vasuti indokázat konstruált, mely a vágnyfektetés egészen új rendszerén alapszik és főleg nagyobb katonai tömegek elszállításánál rendkívüli előnyöket nyújt s a legnagyobb csapat tömegek transportját, két különböző irányban is lényegesen megkönnyíti. A találmány, melyet Popovics „Glorisse“-nak nevez, már az 1873-ki bécsi kiállításra is ki volt állítva. Méltányolták előnyeit, de csak elméletileg.

A nemo propheta in patria közmondás itt is valóban bizonyult, mert Popovics találmánya nem saját hazájában, hanem a külföldön talált igazi és tetteges elismerésre. Poroszország kevés módosítással utánozta a találmányt, mely azóta ott nagy katonai összpontosításoknál igen gyakorlatinak és előnyös-

tudja Geschäft a becsületszó is; akad olyan bolond, a ki az ilyen hamis bankóra is ad valamit. Héthársy tudja, hogy nekem pénzre van szükségem s minél tovább húzza a dolgot, annál jobban szorul a kapucsnak, utódjára, gondolja, jó olesón oda vetem a nyakába.

Montenegrói igyekeztem, hogy Héthársy nem affle ember.

— Eh, minden ember affle, a kinek pénze van, szakított féibe bosszusan Baghy Kálmán. Mi a ménkü hasznát venné a pénznek, ha nem csalna meg veie más embert? Nem bocsátoktam vele vitába a pénz rendeltetésére fölött s rra kértem, várna még holnap estig.

— Minek? — rriszonzá; hogy Schlesinger is lealkudjék megint egy pár ezret? A pénz embernek van esse s nem hogy egy napot sem elmulni, hogy valamit ki ne csikarjon embertársától. Hiszen csak nem tölthet hiába az időt. Schlesinger ur megmagyarártá azt nekem. Az idő pénz s az ember mindenszép közelebb megy a sirhoz, a mi szegény embernek nagy szerencse és lelki vigasztalás, de gazdag embernek szomorú dolog, azért igazságos és méltányos dolog, hogy a szegény ember nésszen érette kárpótást a gazdagnak.

Fölkelt már az asztaltól s menni készült. — Hátha még megérkezik ma Héthársy! — szoltam marasztalólag, ámbar magam sem hittem.

(Folyt. köv.)

